

สารนิพนธ์

พุทธศาสตร์บัณฑิต ประจำปี ๒๕๖๑

หนังสือประกอบการสัมมนาทางวิชาการ

ในพิธีประสาทปริญญา ประจำปี ๒๕๖๑

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ณ หอประชุม มวก. ๔๘ พรรษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันที่ ๑๐-๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

สารนิพนธ์

พุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี ๒๕๖๑

ณ หอประชุม มวก. ๔๘ พรรษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันที่ ๑๐-๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ : คณะกรรมการกลั่นกรองบทความทางวิชาการ

คณะบรรณาธิการ : พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.

พระมหาธิติ อนุภทโท

นายสุชญา ศิริธัญญ์

พิสูจน์อักษร : คณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตรและสารนิพนธ์

ออกแบบปก : ดร.จุฬารัตน์ วิชานาติ

จัดรูปเล่ม : นายสมบุรณ์ เฟ่งพิศ

พิมพ์ครั้งแรก : พฤษภาคม ๒๕๖๑

จำนวนพิมพ์ : ๕,๐๐๐ เล่ม

ภาพประกอบ : กองกิจการนิสิต

จำนวนหน้า : ๔๐๘ หน้า

จัดพิมพ์โดย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๑๓๑๗๐ โทร.๐๓๕ ๒๔๘ ๐๑๓

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑๑-๑๗ ถนนมหาราช ท่าพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทร.๐๒ ๖๒๓ ๕๖๒๔, โทรสาร ๐๒ ๖๒๓ ๕๖๒๓

คำปรารภ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะจัดพิธีประสาทปริญญา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ณ หอประชุม มวก. ๔๘ พรรษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในวันที่ ๑๐-๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เสด็จมาเป็นองค์ประธาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดการศึกษาในรูปแบบสากลนิยม ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๔๙๐ ถึงปัจจุบัน ผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีแล้ว ๖๓ รุ่น ระดับปริญญาโท ๒๘ รุ่น ระดับปริญญาโท หลักสูตรนานาชาติ ๑๖ รุ่น และระดับปริญญาเอก ๑๔ รุ่น โดยได้ขยายการศึกษา ออกไปสู่ภูมิภาค มี ๑๑ วิทยาเขต ๑๘ วิทยาลัยสงฆ์ ๓ ห้องเรียน ๑๑ หน่วยวิทยบริการ และมีสถาบัน สมทบ ๗ แห่งทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ความเจริญรุ่งเรืองของมหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นที่ ภาคภูมิใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ท่านผู้บริหาร ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย

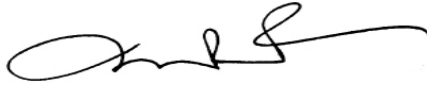
ในวันพฤหัสบดีที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ในภาคเช้า มหาวิทยาลัยได้จัดกิจกรรมสัมมนา ทางวิชาการ กำหนดจัดให้มีปาฐกถา เรื่อง “**คุณูปการพระพุทธศาสนากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ : Buddhist Contribution for Human Development**” โดย พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร., อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ในงานสัมมนาครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมงานมากกว่า ๖,๐๐๐ รูป/คน คณะทำงานได้จัดพิมพ์หนังสือสารนิพนธ์ เนื่องในงาน พิธีประสาทปริญญา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อเป็นอนุสรณ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ของท่าน ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณาจารย์ ตลอดถึงเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย

หนังสือ สารนิพนธ์ เล่มนี้ ประกอบ ๓ ภาค คือ (๑) ภาคภาษาไทย แบ่งเนื้อหาเป็น ๒ ตอน คือ ตอน ๑ พระพุทธศาสนาและปรัชญา มีจำนวน ๑๔ บทความ ตอน ๒ พระพุทธศาสนาบูรณาการ กับศาสตร์สมัยใหม่ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มีจำนวน ๑๓ บทความ (๒) ภาคภาษาอังกฤษ มีจำนวน ๒ บทความ (๓) ภาคผนวก นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังได้จัดพิมพ์หนังสืออีก ๒ เล่ม คือ (๑) สัจิปัตร์ (๒) ประกาศเกียรติคุณ

ในนามมหาวิทยาลัย ขอขอบคุณและอนุโมทนาขอบคุณอย่างยิ่งต่อคณะกรรมการกลั่นกรอง บทความทางวิชาการ คณะกรรมการฝ่ายจัดทำสัจิปัตร์และสารนิพนธ์ คณาจารย์ที่ได้ส่งบทความทาง วิชาการเพื่อตีพิมพ์ในหนังสือ ตลอดจนคณะทำงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ได้ทำงานด้วยวิริยะ อุตสาหะ ท่วมเท เสียสละ อุทิศกำลังกายและสติปัญญาาร่วมกันดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือสารนิพนธ์เล่มนี้ให้สำเร็จ

(๕)

ลู่วงด้วยดี อันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการพระพุทธศาสนาสืบไป ด้วยอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย
ขอให้คณะกรรมการทุกท่าน จงเจริญด้วยจตุรพิธพรชัยทั้ง ๔ ประการ คืออายุ วรรณะ สุข พละ และ
ปฏิภาณ คุณสารสมบัติและธรรมสารสมบัติ ปราศจากโรคพาธอุบัติวันตราย และบรรลुประโยชน์
โสดถิผลสมมโนรถปรารถนาทุกประการ

(พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.)

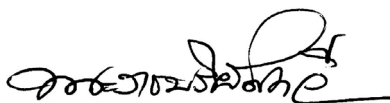
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ถ้อยแถลง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะจัดพิธีประสาทปริญญา ประจำปี พ.ศ.๒๕๖๑ ณ หอประชุม มวก. ๔๘ พรรษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๓ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๑ โดยมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เสด็จมาเป็นองค์ประธาน ในวันที่ ๑๒-๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

มหาวิทยาลัยได้จัดพิมพ์หนังสือสารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี ๒๕๖๑ เพื่อเป็นหนังสือประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เผยแพร่ มอบเป็นธรรมบรรณาการแก่พระเถรานุเถระ นิสิต ผู้มีอุปการคุณ และประชาชนผู้มาร่วมในงานพิธีประสาทปัญญาดังกล่าว หนังสือสารนิพนธ์ เล่มนี้มีเนื้อหาแบ่งเป็น ๓ ภาค คือ (๑) ภาคภาษาไทย ตอน ๑ พระพุทธศาสนาและปรัชญา จำนวน ๑๔ บทความ ตอน ๒ พระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ จำนวน ๑๓ บทความ ซึ่งในจำนวนบทความนี้ มีส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ กับจิตอาสาพัฒนาช่วยสังคม กล่าวถึงประสบการณ์การปฏิบัติศาสนกิจ อันเป็นสรุปการสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจ รุ่นที่ ๖๓ ที่ออกไปปฏิบัติศาสนกิจในสถานที่ต่างๆ ทั้ง ๔ ภาค ซึ่งได้สะท้อนสภาพปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะและโครงการบรรพชาสามเณรและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน (๒) ภาคภาษาอังกฤษ จำนวน ๒ บทความ รวมบทความทั้งสิ้น ๒๙ บทความ ซึ่งเนื้อหาทั้ง ๒ ภาค ดังกล่าวนั้น เป็นบทความทางวิชาการและบทความวิจัย ของท่านผู้บริหาร ราชบัณฑิต ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย (๓) ภาคผนวก กล่าวถึงคณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตรและสารนิพนธ์และรายนามผู้อุปถัมภ์

ในนามของคณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตรและสารนิพนธ์ ท่านผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย รวมถึงนิสิตต่างสถาบัน ที่ได้ส่งบทความมาร่วมตีพิมพ์เผยแพร่ในครั้งนี้ พร้อมกันนี้ ต้องขอภัยต่อคณาจารย์ที่เป็นเจ้าของบทความที่คณะกรรมการฯ ไม่สามารถนำบทความที่ส่งมาลงตีพิมพ์ได้ทั้งหมด เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านจำนวนหน้าการพิมพ์ จะได้นำบทความดังกล่าวไปจัดพิมพ์ในโอกาสต่อไป พร้อมกันนี้ ต้องขอขอบคุณและขออนุโมทนาต่อทุกท่านที่ได้อุทิศกำลังกายและกำลังสติปัญญา ร่วมกันจัดทำหนังสือดังกล่าวให้สำเร็จลงด้วยความเรียบร้อยเป็นอย่างดี

(พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ประธานคณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตรและสารนิพนธ์

บทบรรณาธิการ

สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี ๒๕๖๑ มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเชิงบูรณาการ กับศาสตร์สมัยใหม่ สอดคล้องกับยุคไทยแลนด์ ๔.๐ มีบทความวิชาการของท่านผู้บริหาร ราชบัณฑิต ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์จากส่วนกลางและวิทยาเขตต่างๆ ทั่วประเทศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ- ราชวิทยาลัย เพื่อใช้ในการสัมมนาพุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี ๒๕๖๑ เนื้อหาภายในเล่ม แบ่งเป็น ๓ ภาค คือ (๑) ภาคภาษาไทย (๒) ภาษาอังกฤษ และ (๓) ภาคผนวก ในภาคภาษาไทย มี ๒ ตอน คือ ตอน ๑ พระพุทธศาสนาและปรัชญา มี ๑๔ บทความ ตอน ๒ พระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์ สมัยใหม่ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มี ๑๓ บทความ ในภาคภาษาอังกฤษ มี ๒ บทความ และ ภาคผนวก มีรายชื่อคณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตรและสารนิพนธ์ และรายนามผู้อุปถัมภ์ งานพิธี ประสาทปริญญา ประจำปี ๒๕๖๑ รายละเอียดของบทความต่างๆ กองบรรณาธิการ กล่าวถึงสรุป ชื่อเรื่องของบทความ ผู้เขียน และส่วนงานสังกัด ดังต่อไปนี้

ภาคภาษาไทย ตอน ๑ พระพุทธศาสนาและปรัชญา

ในภาคภาษาไทย ตอน ๑ พระพุทธศาสนาและปรัชญา มีจำนวน ๑๔ บทความ คือ

บทความที่ ๑ ศาสตร์พระราชา โดย พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยกล่าวถึงศาสตร์พระราชา ๔ ชั้นตอน คือ ๑. ที่ขาด ก็เติมให้เต็ม ๒. ที่เต็ม ให้รู้จักพอ ๓. ที่พอ ให้รู้จักแบ่ง ๔. ที่แบ่ง ก็ให้เป็นธรรม นี่เป็นเรื่องที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงถ่ายทอด ให้พสกนิกรชาวไทย มาตลอดพระชนม์ชีพ ด้วยวิธีการ ๓ อย่าง คือ (๑) สอนให้รู้ (๒) ทำให้ดู (๓) อยู่ให้เห็น คนไทยทุกฝ่ายทุกกลุ่มต้องเดินตามรอยพระยุคลบาท สืบทอดศาสตร์พระราชนี้ให้ครบทั้ง ๔ ประเด็น คือ ที่ขาดก็เติมให้เต็ม ที่เต็มให้รู้จักพอ ที่พอให้รู้จักแบ่ง ที่แบ่งก็ให้เป็นธรรม ถ้าทำได้ อย่างนี้ในทุก กิจกรรม ประเทศชาติจะพบสันติสุขและการพัฒนาที่ยั่งยืน

บทความที่ ๒ ด่านบ้านฮวก พหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดย พระสุนทรภักดีคุณ, รศ.(พิเศษ) อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา กล่าวถึงการยกฐานะ “ด่านบ้านฮวก” จากจุดผ่อนปรนเป็นจุดผ่านแดนถาวรในปี ๒๕๖๑ ได้ทำให้ด่านเล็กๆ ระหว่างไทย-ลาว ในอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา เป็นพื้นที่ที่น่าสนใจของคนนอกพื้นที่มากขึ้น ทำให้ด่านบ้านฮวก เต็มไปด้วยชีวิตชีวาที่ก่อตัวจากความหลากหลายทางชาติพันธุ์หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็น “พื้นที่ พหุวัฒนธรรม” ทั้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และระหว่างดินแดนสองฟากฝั่งประเทศ

บทความที่ ๓ จากลานอโศก ปี ๒๕๒๐-๒๕๒๕ มหาวิทยาลัยเถื่อน สุ่มหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐบาลที่วังน้อย โดย พระศรีธวัชเมธี (ป.ธ.๙, พ.ม., พธ.บ., M.A.) รองผู้อำนวยการศูนย์อาเซียน กล่าวถึงบรรยากาศสมัยที่ตนเองได้มาศึกษา ณ วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร ช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๒๕ อันเป็นสะท้อนถึงอดีตที่ผ่านมา ว่าได้เล่าเรียนวิชาต่างๆ กับอาจารย์ท่านใดบ้าง

ตลอดถึงพิธีเข้ารับปริญญา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ และกล่าวถึงสมัยที่ได้เข้ามาทำงาน เมื่อปี ๒๕๔๓ ทำให้ทราบเรื่องราวต่างๆ ได้เป็นอย่างดี แล้วสรุปว่า มหาจุฬาฯ จากท่าพระจันทร์ ย้ายมา มีสำนักงานใหญ่ที่วังน้อย พระนครศรีอยุธยา ในปี ๒๕๕๑ จากปีที่ย้ายมา ๒๕๕๑ ถึงปี ๒๕๖๑ นับเป็นหนึ่งทศวรรษพอดี

บทความที่ ๔ **มองแนวทางบูรณาการศิลป์ ๕ ด้วยทัศนคติทางปรัชญา** โดยพระครูโกศล-ศาสนบัณฑิต (กฤษณะ ตรีโณ) ผศ.ดร. อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย กล่าวถึงความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดศิลป์ ๕ เป็นจำนวนมาก ความเสียหายจากการกระทำผิดศิลป์หนึ่งมีจำนวนหลายแสนหลายล้านบาท แล้วยกตัวข่าวที่เกิดขึ้นในปัจจุบันประกอบ แล้วกล่าวถึงอันสงส์ของศิลป์ ๕ แต่ละข้อโดยละเอียด แล้วกล่าวถึงแนวทางบูรณาการศิลป์ ๕ เข้ากับวิถีชีวิตของชาวพุทธไทย ของศิลป์ข้อที่ ๑-๕ ไว้อย่างชัดเจน แล้ว มองแนวทางบูรณาการศิลป์ ๕ ด้วยทัศนคติทางปรัชญา ๕ สำนัก มีสำนักประโยชน์นิยม เป็นต้น แล้วสรุปว่า ถ้าทุกคนได้ทราบแนวทางบูรณาการศิลป์ ๕ เอาใจใส่ ปฏิบัติตาม และชักชวนให้คนใกล้เคียงปฏิบัติ ดำเนินการต่อเนื่อง ทำต่อเนื่อง พุดต่อเนื่อง ในที่สุดการปฏิบัติตามแนวบูรณาการศิลป์ ๕ เข้ากับวิถีชีวิตก็จะเป็นจริง

บทความที่ ๕ **เชียงรายเมืองแห่งศิลปะ** โดย พระครูวิมลศิลป์กิจ (เรืองฤทธิ์ แก้วเปียง), ผศ. อาจารย์วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย กล่าวถึง “เชียงรายเมืองแห่งศิลปะ มีจริงหรือเพียงภาพฝัน” นั่นคือสิ่งที่ศิลปินเชียงราย คนเชียงรายรอคอยเฝ้าดู จะเหมือนกับอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี เฝ้ารอคอยรถไฟสายเด่นชัย-เชียงราย หรือไม่ กาลเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ แล้วกล่าวถึง เชียงรายเป็นเมืองแห่งศิลปิน เมืองแห่งศิลปะที่ชาวต่างชาติมักจะให้คำนิยาม เมืองเชียงรายในปัจจุบันว่า “The city of Art” แล้วกล่าวถึงปัจจัยการให้เห็นว่า พุทธศิลป์เป็นสิ่งและภาพสะท้อนพระพุทธรูปศาสนาได้ พุทธธรรมสร้างพุทธศิลป์ให้เกิดขึ้นในโลกนี้ พุทธศิลป์สร้างเศรษฐกิจที่ดีงามแก่ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

บทความที่ ๖ **ศึกษารูปแบบการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการ “หมู่บ้านรักษาศิลป์ ๕” ของคณะสงฆ์จังหวัดหนองคาย** โดย พระราเชนทร์ วิสารโท, ผศ.ดร. อาจารย์ วิทยาเขตหนองคาย ซึ่งเป็นบทความที่กล่าวถึงประชาชนที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศิลป์ ๕ ในจังหวัดหนองคาย และมีสรุปผลงานวิจัยและข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

บทความที่ ๗ **พุทธวิธีในการปรองดอง** โดย พระมหาไพรัช ฐมมทีโป, ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ กล่าวถึง พุทธวิธีในการคลายความขัดแย้งและสร้างความปรองดอง ด้วยปัจจัยพื้นฐาน ๒ ประการ คือ ๑) ปรโตโฆสะ เสียใจจากผู้อื่น, การกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก เช่น การสั่งสอน แนะนำการเรียนรู้จากผู้อื่น ๒) โยนิโสมนสิการ การใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็น หรือคิดอย่างมีระเบียบ โดยให้มีการให้อภัย และมีมิตรธรรม ดังคำกล่าวที่ว่า “กัลยาณมิตรเพิ่มความสุขเป็นสองเท่า ลดความเศร้าให้เบาบาง”

(๘)

บทความที่ ๘ **เปรต** โดย อาจารย์สนธิ ไชยวงศ์คตที่ปรึกษาอธิการบดีด้านการบริหาร กล่าวถึงความหมายของเปรต ภูมิของเปรต ประเภทของเปรต เปรตอยู่ที่ไหน กรรมที่ทำให้ไปเกิดเป็นเปรต แล้วยกตัวอย่างเปรตชนิดต่างๆ มาตั้งแต่เปรตสมัยพุทธกาล เปรตเศรษฐีบุตร เปรตถูกไฟไหม้ เปรตแข่งทาน จนถึงเปรตสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เช่น เรื่อง เปรตหวงกระดูก เปรตหญิงมีขู่ แล้วกล่าวถึงเปรตในคราบมนุษย์ ทั้ง ๗ ประเภท รวมถึงกล่าวเหตุผลที่เปรตแสดงตนอีกด้วย ตอนท้ายสรุปว่าพฤติกรรมเสี่ยงที่จะเป็นเปรต มีอะไรบ้าง

บทความที่ ๙ **สมันตปาสาทิกา : มายาที่พึงประสงค์ในอริยวินัย** โดย รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร กล่าวถึง พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์รุ่นแรก และถือกันว่าเป็นคัมภีร์เก่าแก่ที่สุด อรรถกถาเป็นระดับรองจากพระไตรปิฎก พระไตรปิฎกและอรรถกถามีความสัมพันธ์กัน อ่านพระไตรปิฎกไม่เข้าใจ ต้องดูคำอธิบายในอรรถกถา เพราะอรรถกถาไขความพระไตรปิฎก สมันตปาสาทิกา เป็นอรรถกถาของพระวินัยปิฎก อธิบายความพระวินัย ที่เสมือนว่าเป็นอายุของพระพุทธศาสนา แล้วอธิบายถึงความหมายของสมันตปาสาทิกา ความสำคัญและสถานที่แต่ง โครงสร้าง ที่มาของสมันตปาสาทิกา เนื้อหา และสารัตถในสมันตปาสาทิกา อริยวงศ์ อริยวินัย แล้วอธิบายถึงอริยวงศ์ อาศัยอริยวินัยเป็นหลักนำไปสู่หลักการที่พึงประสงค์ อริยวินัยเป็นแบบแผนในอริยวงศ์ อริยวินัยช่วยอริยชนให้ดำรงอยู่ได้ด้วยดี ผู้ดำเนินชีวิตตามหลักสามารถปฏิบัติกิจการไปให้ถึงจุดหมายที่พึงประสงค์ได้ นั่นคือนิพพานอันเป็นโลกุตระไม่หมุนเวียน

บทความที่ ๑๐ **พระสงฆ์กับการสงเคราะห์ชุมชน** โดย ผศ.ดร.ประเสริฐ ปอนถิ่น อาจารย์ประจำวิทยาเขตเชียงใหม่ กล่าวถึงพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่หลักคือการศึกษาตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา และแสดงธรรมโปรดสังคมและชุมชน แล้วกล่าวถึงบทบาทพระสงฆ์มีความเกี่ยวข้องกับ ชุมชน มีหน้าที่ในการเผยแผ่ธรรมให้กับประชาชนเพื่อให้เกิดความสุขสงบในการดำเนินชีวิต สามารถดำเนินชีวิตของตนในสังคมอย่างรู้เท่าทันกับความเป็นจริง และนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ไปประพฤติปฏิบัติ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต แล้วสรุปตอนท้ายว่าพระสงฆ์ควรทำงานร่วมกับชุมชน อย่างจริงจัง จะทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาเหนียวแน่นในพระพุทธศาสนา ในการพึ่งพาอาศัยกัน ทำให้ไม่มีช่องว่างที่จะทำให้ฝ่ายตรงกันข้ามโจมตีได้ และยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวยิ่งขึ้น

บทความที่ ๑๑ **ศาสตร์แห่งพระราชากับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น** โดย ผศ.สุพิมล ศรศักดิ์ อาจารย์ประจำ วิทยาเขตอุบลราชธานี กล่าวถึงศาสตร์พระราชา หลายคนมีความสงสัยว่าคืออะไร เกี่ยวข้องกับใคร หลายคนเข้าใจแต่ยังขาดการนำไปปฏิบัติ หลายคนนำไปปฏิบัติแล้วต่างเข้าใจและ

ชาวซึ่งในศาสตร์นั้น ศาสตร์เกิดจากทฤษฎีและผลของการปฏิบัติ ทฤษฎีใด หากไม่สามารถทนต่อการ พิสูจน์ ก็ย่อมตกไป แต่ศาสตร์พระราชามีมานานกว่า ๗๐ ปี มีมากกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ เป็นที่ยอมรับ ทั้งในและต่างประเทศ เป็นศาสตร์แห่งการพัฒนาตามฐานะแห่งตนแบบค่อยเป็นค่อยไป ในหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ขยายผลผ่านองค์กรของรัฐและเอกชน สู่ระดับรากหญ้าผ่านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีพระสงฆ์และปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาจึงเป็นฐานรากของการพัฒนาสังคม

บทความที่ ๑๒ **พุทธศาสนากับคุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์การพัฒนา สังคมและการปกครอง** โดย ผศ.บัญชา จำปารักษ์ อาจารย์ประจำ วิทยาเขตอุบลราชธานี กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ แห่งการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืนทั้ง ๕ ขั้นตอน คือ ๑) แก้ปัญหาพื้นฐานที่ต้นเหตุคือ ความยากจน ๒) สร้างเครือข่ายบริหารประเทศ ๓) สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ๔) สร้างความเข้มแข็งให้ผู้ปกครอง ๕) ส่งเสริมและสนับสนุนคนดี แล้วกล่าวอธิบายถึงเศรษฐกิจมีความ สำคัญเป็นอย่างมาก การที่จะเข้าไปแก้ไข้ปัญหาเศรษฐกิจ พอเพียงตามรอยพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ให้อย่างยั่งยืนนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ในการพิจารณาประกอบ เช่น แก้ไขที่ระบบ เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การส่งเสริมให้บุคคล ในสังคมได้มีคุณธรรม คือจริยธรรมและศีลธรรม ควบคู่กันไป ส่งผลให้เกิดพัฒนาการใน ๒ มิติคือภายนอก ได้แก่สิ่งแวดล้อม และภายในได้แก่จิตใจ

บทความที่ ๑๓ **หนทางสู่สันติภาพ** โดย ผศ.อภิรมย์ สีตาคำ อาจารย์ประจำ วิทยาเขตเชียงใหม่ กล่าวถึงหนทางสู่สันติภาพจะมากไปด้วยอุปสรรคขวากหนาม แต่หนทางสู่สันติภาพก็มีใช้ว่าจะมีดমন อันธกาลตลอดเวลาก็หาไม่ ผู้รู้จำนวนมากหรือนักปราชญ์ทั้งโบราณและปัจจุบัน ต่างแสวงหาสันติภาพ ด้วยกันทั้งสิ้น แล้วยกบุคคลตัวอย่างทั้งพระสงฆ์และนักปราชญ์ ในประเทศและต่างประเทศประกอบ แต่ละท่านล้วนให้หนทางสู่สันติภาพได้อย่างแท้จริง แล้วสรุปว่า ถ้าประชาชนเป็นใหญ่ในบ้านเมือง มีความขัดแย้งในสังคมก็น้อย ยอมรับเสียงส่วนใหญ่ ในสังคม ยอมรับกติกาที่ร่วมกันตั้งขึ้นมา ปัญหา ความขัดแย้งต่าง ๆ ก็จะหมดไป

บทความที่ ๑๔ **อิริยาบถที่ควรบริหารและพัฒนาให้ดี** โดย สุขญา ศิริธัญญกร รองผู้อำนวยการ กองวิชาการ กล่าวถึงอิริยาบถ คือ ยืน เดิน นั่ง สอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถ กถา ฎีกา เน้นเกี่ยวกับยืน เดิน นั่ง สอน กิน ดื่ม เมื่อรู้จักบริหารและพัฒนาให้ดี ก็จะทำให้มีความสุข เพิ่มมากขึ้น

ตอน ๒ พระพุทธศาสนากับการพัฒนากับศาสตร์สมัยใหม่ มนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์ มีจำนวน ๑๓ บทความ คือ

บทความที่ ๑ **พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม** โดย พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร. คณบดี คณะสังคมศาสตร์ กล่าวถึงพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่สำคัญของสังคมไทยและสังคมโลกในปัจจุบัน

(๑๐)

และอนาคต เพราะเป็นศาสนาที่รวมหลักธรรมคำสอนต่างๆ ไว้อย่างครบถ้วน ทั้งทางด้านหลักการ วิธีการ อุดมการณ์ และนโยบายของพุทธศาสนา เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแผ่ศาสนาของพระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนผู้ประกาศพระพุทธศาสนาและดำรงไว้ หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา เป็นจุด ศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธทั้งหมดในสังคม นำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวัน ของคนในสังคม เพื่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข

บทความที่ ๒ กลยุทธ์การบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ โดย พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตนครสวรรค์ กล่าวถึงการบริหารจัดการองค์กร คณะสงฆ์ในเชิงกลยุทธ์นั้น สิ่งที่จะนำมาซึ่งประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในทางการบริหารจัดการ จำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม และวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการ การเปลี่ยนแปลงที่ดี โดยการนำแนวทางที่คิดค้นสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการ ดำเนินงานองค์กรผ่านกระบวนการควบคุมให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามกลยุทธ์ที่ได้วางไว้ ทำให้เกิด ความได้เปรียบในการขับเคลื่อนองค์กร มีการนำกลยุทธ์ไปประยุกต์ใช้ และมีการกำดูแล ติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบควบคุมกลยุทธ์ไว้อย่างชัดเจน จะทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเกิดความ ร่วมมือ โดยเฉพาะความเข้าใจในวัตถุประสงค์ขององค์กร อีกทั้งยังจะช่วยให้มีการจัดสรรทรัพยากร เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการบริหารองค์กรในส่วนต่างๆ ขณะเดียวกันเพื่อให้การบริหาร จัดการองค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ รูปการ เหตุการณ์

บทความที่ ๓ อุดมการณ์ทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย โดย รศ.ดร.กิตติทัศน์ ผกาทอง ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมวิทยาคณะสังคมศาสตร์ มจร กล่าวถึงสังคมประชาธิปไตย (Democracy Society) เป็นสังคมที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ทั้งทางตรง และทางอ้อม แล้วอธิบายถึงความหมายของอุดมการณ์ อุดมการณ์ทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงหลักการที่สำคัญของประชาธิปไตย ประชาธิปไตยที่เป็นอุดมการณ์ ทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตยของไทย แล้วสรุปว่า ประชาธิปไตย ไม่ก้าวหน้าเพราะปัญหาเรื่องอุดมการณ์ และแนวโน้มอุดมการณ์ทางการเมืองในสังคมไทย

บทความที่ ๔ การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำทางการศึกษา โดย รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ดร.พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร. อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ กล่าวถึงการพัฒนาก ทักษะภาวะผู้นำนั้นสอดคล้องกับแนวคิด Thailand 4.0 และศตวรรษที่ ๒๑ เกี่ยวกับการพัฒนา การศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เบื้องต้นต้องพัฒนาทักษะภาวะผู้นำทางการศึกษาให้ดี

มีความสามารถในทักษะต่างๆ โดยอาศัยหลักพรหมวิหาร ๔ คือ ๑. ผู้บริหารควรให้ความเมตตาอย่างยุติธรรม ๒. ผู้บริหารควรให้การช่วยเหลืออย่างเสมอภาค ๓. ผู้บริหารควรพลอยยินดีให้เสมอเท่าเทียมกัน ๔. ผู้บริหารต้องมีใจเป็นกลางในการทำงาน การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำทางการศึกษา ส่งผลให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างมีความสุข

บทความที่ ๕ คนจน ๔.๐ : นวัตกรรมสร้างความจนและแก้ปัญหาความจน โดย รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก อาจารย์ คณะครุศาสตร์ กล่าวถึงการแก้ไขปัญหาคความยากจนเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกรัฐบาลได้พยายามแก้ไขมาโดยตลอด แต่ภาวะความยากจนดังกล่าวก็ยังคงอยู่ ด้วยเหตุที่ปัญหาคความยากจนมีความซับซ้อนเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่เป็นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การแก้ไขปัญหาคจึงมีลักษณะต้องเป็นความร่วมมือกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขปัญหาคความยากจนจึงต้องมีการปรับกระบวนการต้นและการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “นวัตกรรม”

บทความที่ ๖ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ โดย รศ.ดร.สิน งามประโคน, ดร.เกษม แสงนนท์ พระมหาสมบัติ ธนปญโญ, ดร. อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ กล่าวถึงนวัตกรรมจัดการเรียนรู้เป็นวิธีการสอนในการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับนักเรียน โดยเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ คิดค้น พัฒนา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติจริง เป็นกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ผู้สอนสร้างขึ้นมาจากผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันโดยพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้จากหลักสูตร การเรียนการสอน กิจกรรม สื่อการเรียนรู้และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ทางการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของชาติที่ว่า พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขในสังคม

บทความที่ ๗ การปฏิรูปองค์กรสงฆ์พม่า : ความสำเร็จภายใต้รัฐพุทธอุปถัมภ์ โดย ผศ.ผดุง วรรณทอง อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ กล่าวว่า ในปัจจุบันคณะสงฆ์พม่า มีกฎหมายคณะสงฆ์หรือที่เรียกว่า “กฎหมายพื้นฐานสำหรับพระสงฆ์” (เทียบกับไทย คือ พรบ.คณะสงฆ์) ซึ่งได้มีการแก้ไขปรับปรุงตามยุคตามสมัย โดยมีสังฆมหายานายกสมาคม หรือเทียบเท่ามหาเถรสมาคมของไทยเป็นคณะผู้บริหาร รัฐบาลให้ความอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสงฆ์สามเณรในเรื่องการสร้างเจดีย์ และโรงพยาบาลสำหรับพระภิกษุสามเณร ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้รับการถวายโดยศรัทธาของพุทธศาสนิกชน หรือที่เรียกว่าเงินที่ได้รับจากการอุปการะโดยหน้าที่ธรรมจรรยา และในอดีตกาลมีบางนิกายได้ประกาศและแสดงให้เห็นชาวบ้านได้รับรู้ว่าเงินเป็นสิ่งพอกพูนกิเลส หรือการจับเงินเป็นอาบัติ จนทำให้ได้รับความนิยมในขณะนั้น แต่ก็ไม่ได้ถือปฏิบัติทั่วประเทศ เฉพาะรัฐ หรือมณฑลเท่านั้น นิกายส่วนใหญ่สามารถรับและจับเงินได้ ทั้งในรูปการถวายปัจจัยในงานมงคลและอวมงคล เช่นเดียวกันกับพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน

(๑๒)

บทความที่ ๘ **กลยุทธ์การทำงานทำในยุคไทยแลนด์ ๔.๐** โดย ผศ. ปรีชา บุญทวี วิทยาลัยสงฆ์ นครพนม กล่าวถึงความหวังอันยิ่งใหญ่ และเป้าหมายสูงสุดของผู้จบการศึกษาคือ การมีงานทำ อันจะเป็นความมั่นคงที่จะดำเนินชีวิตก้าวไปข้างหน้าทั้งของตนเองและครอบครัว แต่การที่จะมีงานทำ ต้องมีกลยุทธ์การเตรียมความพร้อมในการการทำงานยุคไทยแลนด์ ๔.๐ ใน ๕ ด้าน คือ ๑. การสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง ๒. การติดตามข่าวสารการรับสมัครงานอย่างใกล้ชิด ๓. การแสวงหาและการเสนอตัวต่อแหล่งงานหรือสถานประกอบการ ๔. การเขียนเอกสารประวัติย่อ เช่น Resume, จดหมายสมัครงาน, การเขียนใบสมัคร ๕. การเรียนรู้เทคนิคการให้สัมภาษณ์ และต้องมีการแสวงหา และการเสนอตัวต่อแหล่งงานหรือสถานประกอบการ แล้วสรุปว่า “ความสำเร็จ ย่อมเกิดจากความพยายามเสมอ” คำนี้เป็นสิ่งที่ควรพำเือนเราอยู่เสมอให้มีความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อ และมีกำลังใจในการทำงานทำ

บทความที่ ๙ **พลังจิตอาสาจากเจตนา สร้างรัก ศรัทธา ผูกหลักสามัคคี** โดย ผศ.ดร.อภิพัทธ์ วิชาญใจงาม และนายจิรพจน์ ขวัญคง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช กล่าวถึงสิ่งทั้งหลายในโลกมนุษย์ ที่เกิดขึ้นมาเพราะปัจจัยปรุงแต่งและมีวิญญาณครองหมายเอาทั้งมนุษย์และสัตว์ดิรัจฉาน ทุกตัวตน พระพุทธองค์ตรัสว่า มีใจเป็นใหญ่ มีใจเป็นประธาน ทุกอย่างสำเร็จได้ ก็เพราะใจ, ถ้าบุคคลมีใจร้าย พูดอยู่ก็ตี ทำอยู่ก็ตี ทุกข์ย่อมไปตามเขา เพราะเหตุนั้น ดุจล้อรถหมุนไปตามรอยเท้าโคผู้นำ แยกไปอยู่ ส่วนผู้ใจดี มีผลตรงกันข้าม คำว่าจิต เป็นธรรมชาติ คิด ไตร่ตรอง เป็นคำกลางๆ ไม่ดีและไม่ชั่ว ถ้ามุ่งไปทางดี คือคิดดี มีสุข ได้บุญ บุญจึงเกิดใน ๓ ตอน ขณะคิดจะทำได้บุญมีสุขใจ ระยะเวลาหนึ่งเรียกว่า “พุพพเจตนา” ขณะที่ให้มีความสุข ระยะเวลาสองคือ “มูณจนเจตนา” หลังจากให้ทานแล้วระลึกอีกก็มีความสุข ระยะเวลาสามนี้เรียกว่า “อปราปรเจตนา” ดังตัวอย่าง มขมาณพ เป็นต้นมีจิตอาสาทำความดี มีสุขทั้งสามระยะ

บทความที่ ๑๐ **การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ** โดย ผศ.เกรียงศักดิ์ พลอยแสง อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ กล่าวถึงการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามหลักการที่จะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบยั่งยืนตลอดชีวิต และเพื่อศึกษารูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้เรียนภายในห้องเรียนมากกว่าบทบาทการบรรยายหน้าชั้นเรียนของผู้สอนเป็นหลัก โดยที่ผู้สอนสามารถปรับบทบาทจากการเป็นผู้บรรยายหลัก มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งนักการศึกษาเชื่อว่าแนวคิดนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้ที่สูงขึ้น

บทความที่ ๑๑ **หลักและศิลปะการพูด** โดย พระมหาขวัญชัย กิตติปาโล, ผศ. และ ผศ.เกรียงศักดิ์ พลอยแสง อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ กล่าวถึงวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศาสตร์และศิลป์ของการพูด

การพูดแต่ละประเภท และหลักการเป็นนักพูดที่ดี และกล่าวถึงพื้นฐานสำคัญต่อความสำเร็จของบุคคลทั่วโลก นั่นก็คือทักษะการสื่อสารด้วยการพูด เพราะการจะเป็นนักพูดที่ดีได้นั้นต้องเป็นผู้มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ มีความรู้เท่าทัน ไม่หลงเชื่อไปตามกระแส รู้จักใช้ความคิดวิจารณ์อย่างรอบคอบ และมีกลวิธีหรือศิลปะในการถ่ายทอดความรู้จากแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ไปสู่ผู้ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความที่ ๑๒ **พลังนิสิตปฏิบัติศาสนกิจ : พลังการทำงานและจิตวิญญาณเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม** ต้นแบบการเรียนรู้สู่ความเป็นบัณฑิตตามอัตลักษณ์บัณฑิตของมหาวิทยาลัย โดย พระมหาประยูร โชติวิโร ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต กล่าวถึงมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะสถาบันการศึกษาสงฆ์ได้ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตและผลงานวิจัยออกสู่สังคม โดยใช้ฐานคิดทางพระพุทธศาสนาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานวิชาการและพัฒนาลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตในทุกระดับการศึกษา ดังนั้น พระนิสิตที่เข้ารับการศึกษในหลักสูตรระดับชั้นปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกรูป จึงถูกกำหนดให้เข้าร่วมการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษาอีกหนึ่งปีการศึกษา ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี ได้จัดสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจ รุ่นที่ ๖๓ ในสถานที่ต่าง ๆ และพบว่า ในการปฏิบัติศาสนกิจมีการเสนอรูปแบบและวิธีการปฏิบัติศาสนกิจที่เหมาะสมกับกับสภาพของการเปลี่ยนแปลง เป็นไปตามวัตถุประสงค์การปฏิบัติศาสนกิจและในการสัมมนานิสิตปฏิบัติศาสนกิจ รุ่นที่ ๖๓ นิสิตได้ให้เสนอแนะเพื่อการบริหารจัดการการปฏิบัติศาสนกิจไว้ ๔ ข้อสำคัญคือ (๑) การปฏิบัติศาสนกิจภายใต้แผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาทั้ง ๖ ด้าน (๒) การกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติศาสนกิจในแต่ละภูมิภาค (๓) การเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพของนิสิต และ (๔) เครือข่ายการทำงาน

บทความที่ ๑๓ **โครงการบรรพชาและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปี ๒๕๖๐** โดย พระมหาประยูร โชติวิโร ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต กล่าวถึงความสำคัญและความสำคัญ และวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ ๑. เพื่ออบรมเยาวชนให้มีความรู้ดี ประพฤติดี ตามหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนา ๒. เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ๓. เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักหน้าที่ มีระเบียบวินัย ใฝ่ใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ รู้จักโทษของอบายมุขและยาเสพติด แล้วเสนอการสัมมนาหัวหน้าหน่วยอบรมประจำโครงการและสรุปผลการดำเนินงานโครงการ โดยมีประเด็นสำคัญ เช่น ความคิดเห็นของสามเณรและเยาวชนในโครงการ ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดโครงการฯ

นอกจากนี้ ภาควิชาภาษาอังกฤษ ยังมีบทความอีก ๒ บทความ คือ Article I **Educational Management for Unity and Peace in ASEAN Community** by Assoc.Prof.Dr. Phra Rajvaramethi Vice-Rector for Administration, Acting Director of ASEAN Studies

(๑๔)

Centre, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Article II **Institutional Commitment of Students in the Faculty of Humanities of Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University Nakhonratchasima Campus** by Asst.Prof.Dr. Surapong Kongsat A lecturer of Bachelor of Arts Program in English, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya Nakhonratchasima Campus.

สำหรับรายละเอียดบทความทั้งหมดนี้ ผู้ใคร่ต่อการศึกษา สามารถอ่านได้ในหนังสือสารนิพนธ์เล่มนี้.

มหาจุฬายาพัฒนาการธรรมทานศานติโลก

มหาจุฬาลงกรณ์พรเป็องปราด
ไตรปิฎกยกเยียงอย่างเที่ยงตรง
บรรพชิตคฤหัสถ์จัดเขียนอ่าน
ปริยัติธรรมนำเห็นเย็นสบาย
เดินตามรอยปณิธานรัชกาลที่ห้า
สอนหลักสูตรพุทธศาสตร์ฉลาดทาง
กว่าจะผ่านกาลเวลามาถึงนี้
กว่าพระราชบัญญัติชุดประเด็น
ที่หยาดเหงื่อเรือหยดรดอโคก
ก็มีดมิดพิศหวังนั่งรอคอย
รัฐรับรองปริญญาจึงกล้าแกร่ง
รัฐรับรองป้องสิทธิมหาวิทาลัย
เมื่อมังกรจรผ่านทะยานฟ้า
แสงธรรมโบกโลกรื่นชื่นทุกคราว
นานาชาติญาติสร้างรอบทางทิศ
คุณภษาภักดิ์หาญสู้ฮฮฮฮฮ
ไตรปิฎกสากลต้นฉบับ
ปัญญาส่องต้องจิตคิดผูกพัน
อธิการบดีมีไมตรีจิต
ประธานพุทธสุตโศคโลกพึ่งพิง
วิชาขบรูซาสาทุกสร้าง
ชาวโลกหลังทั้งผองคล้องกลมเกลียว

นามปิยมหาราชประสาธน์สงฆ์
อยู่ในวงศ์แกร่งกล้ามหานิกาย
คั่นคว่างานวิปัสสนาญาณกล้าหมาย
วิชาสูงจูงสหายสู่สายกลาง
มหาจุฬายกระดับปรับปรุงสร้าง
จิตสงบพบสว่างอยู่อย่างเย็น
มรสุมรุมขยี้ที่ทุกข์เข็ญ
ต้องทนเป็นเมืองเถื่อนอย่างเลื่อนลอย
ก็วิโยคร่ำเคঁร่ำสุดเหงาหงอย
ก็ตาลอยพลัดถิ่นสู่ดินไกล
บัณฑิตแจ่งอนาคตที่สดใส
จึงยิ่งใหญ่สูงพงาดสู่ชาติดาว
วาดลีลาลวดลายตระกายหา
กระจายข่าวบุญกุศลสร้างผลดี
มวมิมิตรเชื่อมสะพานสานศักดิ์ศรี
เข้ายุคสี่จุดศูนย์เกื้อกูลกัน
สามนิกายกระชับปรับสร้างสรรค์
ร่วมแบ่งปันไตรสิกขาศึกษาจริง
นามพระพรหมบัณฑิตมากมิตรมิ่ง
สรรพสิ่งใต้หล้าท้องฟ้าเดียว
ส่งนำทางมนุษยชาติฉลาดเฉลียว
ตื่นรู้เกี่ยวไตรรัตน์ตัดทุกข์ตน

ดร.อดุลย์ คนแรง

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประพันธ์

**แนวปฏิบัติ ๕ ประการ
มหาจุฬาร**

- ปฏิบัติบำเพ็ญในใจ
- ใจผู้ไม่คิด
- ผู้นำด้านจิตใจและปัญญา
- มีทักษะด้านภาษา
- มีศรัทธาอุทิศตน
- รู้จักเสียสละ
- รู้เท่าทันสังคม
- สิ่งสโลทกัศน์
- พัฒนานวัตกรรมเชิงพุทธ

Mahachula

M : Morality	C : Curiosity
A : Awareness	H : Hospitality
H : Helpfulness	U : Universality
L : Leadership	L : Leadership
A : Aspiration	A : Aspiration

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำปรารภ	(๓)
ถ้อยแถลง	(๕)
บทบรรณาธิการ	(๖)
มหาจุฬาพัฒนาการธรรมทานสานติโลก	(๑๕)

๑ ภาคภาษาไทย

ตอน ๑ พระพุทธศาสนาและปรัชญา

ศาสตราจารย์พระราชา	๑
พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.	
ด้านบ้านฮวก พหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน	๑๐
พระสุนทรกิตติคุณ, รศ.(พิเศษ)	
จากลานอโศก ปี ๒๕๒๐-๒๕๒๕ มหาวิทยาลัยเถื่อน	
กลุ่มมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลที่วังน้อย	๒๑
พระศรีธวัชเมธี	
มองแนวทางบูรณาการศิลป์ ๕ ด้วยทรรศนะทางปรัชญา	๒๙
พระครูโกศลศาสนบัณฑิต, ผศ.ดร.	
เชียงรายเมืองแห่งศิลปะ	๔๔
พระครูวิมลศิลปกิจ, ผศ.	
ศึกษารูปแบบการดำเนินงานขับเคลื่อน โครงการ “หมู่บ้านศิลป์ ๕”	
ของคณะสงฆ์จังหวัดหนองคาย	๕๔
พระราเชนทร์ วิจารณ์, ผศ.ดร.	
พุทธวิธีในการปรองดอง	๖๖
พระมหาไพรีชน ธรรมทีโป, ดร.	
เปรต	๘๖
อาจารย์สนิท ไชยวงศ์คต	
สมันตปาสาทิกา : มารยาทที่พึงประสงค์ในอริยวินัย	๑๑๓
รศ.ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร	
พระสงฆ์กับการสงเคราะห์ชุมชน	๑๒๘
ผศ.ดร.ประเสริฐ ปอนถิ่น	

(๑๘)

ศาสตร์แห่งพระราชากับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผศ.สุพิมล ศรศักดิ์ดา	๑๓๖
พุทธศาสนากับคุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมและการปกครอง ผศ.บัญชา จำปารักษ์	๑๔๖
หนทางสู่สันติภาพ ผศ.อภิรมย์ สีตาคำ	๑๕๔
อิริยาบถที่ควรบริหารและพัฒนาให้ดี สุชญา ศิริธัญญาร	๑๗๓
ตอน ๒ พระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.	๑๘๗
กลยุทธ์การบริหารจัดการองค์การคณะสงฆ์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.	๑๙๕
อุดมการณ์ทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย รศ.ดร.กิตติทัศน์ ผกาทอง	๒๐๖
การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำทางการศึกษา รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ดร.พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.	๒๑๖
คนจน ๔.๐ : นวัตกรรมสร้างความจนและแก้ปัญหาความจน รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	๒๒๔
นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ รศ.ดร.สิน งามประโคน, ดร.เกษม แสงนนท์, พระมหาสมบัติ ธนปญโญ, ดร.	๒๓๖
การปฏิรูปองค์กรสงฆ์พม่า : ความสำเร็จภายใต้รัฐพุทธูปถัมภ์ ผศ.ผดุง วรรณทอง	๒๔๕
กลยุทธ์การทำงานทำในยุคไทยแลนด์ ๔.๐ ผศ.ปรีชา บุญทวี	๒๕๖
พลังจิตอาสาจากเจตนา สร้างรัก ศรัทธา ผูกหลักสามัคคี ผศ.ดร.อภิวัฒน์ วิศิษฏ์ใจงาม และนายจิรพจน์ ขวัญคง	๒๖๗

(๑๙)

การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	๒๘๐
ผศ.เกรียงศักดิ์ พลอยแสง	
หลักและศิลปะการพูด	๒๙๐
พระมหาขวัญชัย กิตติปาโล, ผศ. และ ผศ.เกรียงศักดิ์ พลอยแสง	
พลังนิตปฏิบัติศาสนกิจ : พลังการทำงานและจิตวิญญาณเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม	
ต้นแบบการเรียนรู้ สู่ความเป็นบัณฑิตตามอัตลักษณ์บัณฑิตของมหาวิทยาลัย	๓๐๐
พระมหาประยูร โชติวิโร	
โครงการบรรพชาและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน	
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปี ๒๕๖๐	๓๒๔
พระมหาประยูร โชติวิโร	

๒ ภาคภาษาอังกฤษ

Educational Management for Unity and Peace	
in ASEAN Community	343
Assoc.Prof.Dr.Phra Rajvaramethi	
Institutional Commitment of Students in	
the Faculty of Humanities of	
Mahachulalongkornrajavidyalaya University	
Nakhonratchasima Campus	367
Asst. Prof. Dr. Surapong Kongsat	

๓ ภาคผนวก

คณะกรรมการฝ่ายจัดสัมมนาทางวิชาการ	๓๘๓
คณะกรรมการฝ่ายจัดทำสูจิบัตรและสารนิพนธ์	๓๘๕
ผู้อุปถัมภ์งานพิธีประสาทปริญญา ประจำปี ๒๕๖๑	๓๘๗

๑ ภาคภาษาไทย

ตอน ๑ พระพุทธศาสนาและปรัชญา

